

Regioteamleider Stefanie de Kool: 'Kleine groep, groot effect'

• TEKST : ARIE DWARSWAARD
• FOTO'S : RENE FAAS

Elke maand is in BloembollenVisie te lezen hoe de deelnemers aan Telen met toekomst omgaan met gewasbescherming, mest en mineralen, energie en natuurbeheer. Hoe kijkt regioteamleider Stefanie de Kool tegen het project aan, en hoe ziet zij de toekomst van het project?

Sinds 2001 houdt een kleine groep bloembollentelers zich bezig met het door de ministeries van LNV en VROM gefinancierde project Telen met toekomst. Vijf bedrijven uit drie regio's, die allemaal op duinzandgrond telen, gaan in nauwe samenwerking met onderzoekers en een voorlichter na welke mogelijkheden er zijn voor de geïntegreerde teelt van bloembollen. Ook in de vollegrondsgroenteteelt, boomteelt en akkerbouw draaien dergelijke groepen. Regioteamleider voor de bloembollensector is Stefanie de Kool. Werkplek en standplaats is PPO sector Bloembollen in Lisse. Zij coördineert bijeenkomsten van deelnemers, maar fungeert ook als contactpersoon als het gaat om onderzoeksvragen die door de deelnemers worden gesteld. Als wetenschappelijk onderzoeker met ervaring in bedrijfssysteemonderzoek en bemesting is dit een ideale functie. "Het is heel gevarieerd. Praktijkkennis moet naar het onderzoek, wetenschappelijke kennis naar de praktijk, vragen naar allerlei deskundigen bij PPO of PRI, maar er moet ook van alles worden geregeld op het gebied van communicatie. Vooral dat laatste spreekt me erg aan."

HELDERE DOELSTELLING

Over de doelstelling van het project is ze helder. "De overheid had zogenaamde nitraatgelden beschikbaar. Deze zijn ingezet om na te gaan wat er mogelijk is om in een aantal teelten op uitspoelingsgevoelige gronden het overschot aan mineralen naar grond- en oppervlaktewater tegen te gaan. Voor de bollenteelt is de kans op uitspoeling vooral groot op de duinzandgronden, vandaar

dat het project zich daarop richt. Het geld is aangewend voor een project waarin een kleine groep ondernemers samenwerkt met onderzoekers en voorlichters. Naast terugdringing van mineralenoverschotten is er ook aandacht voor gewasbescherming. Het uiteindelijke doel is het komen tot een geïntegreerde manier van telen en minder milieubelasting."

De omvang van de groep is bewust klein gehouden. "Deelnemers registreren in dit project veel, en er dienen tal van monsters te worden geanalyseerd. Dat vraagt veel tijd en geld om alles goed te volgen. Ook het intensief begeleiden van de deelnemers door DLV kost tijd en hoe meer deelnemers, hoe duurder het dus wordt."

De kleine groep is echter uitstekend in staat om naar grote groepen ondernemers duidelijk te maken waaraan wordt gewerkt. "We hebben avonden georganiseerd over vuur en over bemesting, bij studieclubs gesproken, op open dag van PPO De Noord en in Lisse waren we aanwezig om resultaten te bespreken, en maandelijks is er de rubriek in BloembollenVisie. De naamsbekendheid van het project is erg groot, zo merk ik als ik de naam noem. Vrijwel elke teler kent het."

Bijzonder aan het project is de samenwerking tussen onderzoek en praktijk. "In veel gevallen levert onderzoek resultaten op, die daarna naar de teler gaan. Hier werken onderzoek en praktijk nauw met elkaar samen. Telers stellen vragen aan het onderzoek, en onderzoekers kunnen bij telers terecht voor praktijkervaring en proeven op de bedrijven."

GEEN DWANG

Een misvatting is volgens De Kool de gedachte dat de deelnemers moeten nagaan wat maximaal haalbaar is, waarna de overheid de grenzen verplicht voor de ondernemer verlegt. "In Telen met toekomst willen we nagaan in hoeverre geïntegreerd telen bedrijfsmatig mogelijk is, maar wil de overheid ook horen wat beslist niet kan." Ook legt het project de deelnemers niets op. "Elke maatregel die de ondernemer neemt, moet zijn eigen keuze zijn. Van het project moet niets. Wij dragen wel ideeën aan en kunnen bij de uitvoering ervan de ondernemer begeleiden. Het laatste woord is echter aan de ondernemer."

De vijf deelnemende bedrijven zijn geen typische voorlopers, vindt de regioteamleider. "Het zijn ondernemers die bewust omgaan met middelen en meststoffen, en die bereid zijn om risico's te nemen. Maar daarin zijn ze niet de enige. Ze vinden het belangrijk om hun steentje bij te dragen, en dat is van belang voor het onderzoek en de sector. De sector heeft er alle belang bij dat de overheid maatregelen baseert op goede gronden. Daar steken deze ondernemers veel tijd in."

Als voorbeeld noemt De Kool de proeven die bij en door telers worden genomen. "De laatste jaren is er belangstelling voor de nieuwe langzaamwerkende meststof Entec. Een van de deelnemers heeft een proef aangelegd waarin het effect van dit product wordt vergeleken met de gangbare kalkammonsalpeter."

Stefanie de Kool: "De naamsbekendheid van Telen met toekomst is erg groot, zo merk ik als ik de naam noem. Vrijwel elke teler kent het."

Een andere deelnemer is zeer geïnteresseerd in het gedrag van stikstof in de bodem, en heeft in het groeiseizoen laten bemonsteren op verschillende diepten."

ANDERS SPUITEN

Op het terrein van gewasbescherming is in de groep de afgelopen drie jaar heel wat bereikt, vindt De Kool. "De deelnemers stemmen nog beter hun bespuitingen af op ziekten en plagen. Ze zijn bijvoorbeeld teruggegaan in de hoeveelheid Roundup in de winterbespuiting van 5 naar 3 of zelfs 2 liter per hectare. Ook kijken ze veel kritischer naar de hoeveelheid middelen die in de vuurbestrijding wordt ingezet. Ik verbaas me er nog steeds over dat er telers zijn die waarde hechten aan proeven waarin een enorm aantal middelen in allerlei cocktails als uitgangspunt wordt genomen. In veel gevallen ontbreekt een vergelijking met een lage dosering. Telers die daar geen waarde aan hechten zijn in mijn ogen een dief van hun eigen portemonnee."

Bij de mineralen is voor elke deelnemer een organischestofbalans opgemaakt. "Daar willen we nagaan of er ook andere organischestofbronnen dan stalmest inzetbaar zijn om het organischestofgehalte in de grond op peil te houden. Aardig is dat, hoewel nooit aangetoond,

deelnemers toch met name voor hyacint de voorkeur blijven geven aan stalmest. Toch is die hoeveelheid vele malen kleiner dan een paar jaar geleden." Andere aspecten die bij bemesting aan de orde komen zijn het later geven van de startgift en het opdelen van de giften door het groeiseizoen heen, maar ook mineralisatie onder warme omstandigheden. Daarnaast worden stikstof- en fosfaatgehalten in grond- en oppervlaktewater regelmatig gemeten. Natuurontwikkeling is een minder belangrijk aspect binnen Telen met toekomst, maar er is wel aandacht voor omdat het past binnen geïntegreerd telen. Voor elke deelnemer is een bedrijfsnatuurplan gemaakt. Ook hier is het weer aan de ondernemer om daarmee iets te doen. Op elk bedrijf blijken er mogelijkheden te zijn voor natuurontwikkeling. De Kool: "Bij de een is het een overhoek die kan worden beplant met hagen, bij een ander is slootkantenbeheer in te passen, en bij een derde is er interesse om na te gaan of vanggewassen kunnen worden geplant om zo de drift naar het oppervlaktewater valt te beperken."

PROJECT BLIJFT

Tot eind 2003 stellen de ministeries van LNV en VROM nitraatgelden beschikbaar voor Telen met toekomst. Eind dit

jaar is die periode voorbij. Deelnemers, onderzoekers en projectleiding zien echter veel heil in een vervolg. Op dit moment vinden er volop gesprekken plaats over de toekomst van het project. "Het is belangrijk dat LTO achter het project staat, omdat dit een project is voor de sector, en dus moeten sectororganisaties het ook zien zitten. Daarom wordt LTO Nederland op dit moment betrokken bij de opzet van het vervolgproject. De timing is goed, want het project sluit mooi aan bij het Convenant Gewasbescherming, dat ook door LTO is getekend. Binnen dit convenant is de gezamenlijke doelstelling van LNV, LTO en de Stichting Natuur en Milieu om de milieubelasting met 95% terug te dringen ten opzichte van het referentiejaar 1998. Het is dus een gezamenlijk belang van LNV en LTO om vooruitgang te boeken. De financiering zal waarschijnlijk vanuit verschillende programma's van LNV komen, zodat de insteek breed zal zijn." Of de groep dezelfde samenstelling blijft houden, is de vraag. "Dat staat nog niet vast. Het is goed mogelijk dat de doelstellingen van Telen met toekomst worden aangepast. Deelnemers moeten zich in die doelstellingen kunnen vinden. Als ze dat niet doen, vind ik het begrijpelijk als ze stoppen. Daarnaast zou het goed zijn als er niet alleen bedrijven op duinzandgrond bij het project worden betrokken, maar ook bedrijven uit andere regio's. Op andere grondsoorten spelen weer hele andere problemen, die om een andere oplossing vragen."

DOORLOPEND PROJECT

De vraag is wanneer het project voor Stefanie de Kool geslaagd is. "Als de gehele bollenteelt geïntegreerd teelt met de mogelijkheden die we nu hebben. Eigenlijk is dit een project dat altijd kan doorlopen, omdat er altijd weer nieuwe ontwikkelingen in onderzoek zijn die getest moeten worden in de praktijk. Ook lopen telers in de praktijk tegen nieuwe knelpunten aan, waarvoor het onderzoek oplossingen kan bieden. Er is nu al veel nieuwe kennis verworven, en het zou goed zijn als we daar nog een aantal jaren op kunnen doorbouwen."